

STAV ÚNIE
2018

Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou: nástroj na zefektívnenie zahraničnej a bezpečnostnej politiky Európy

#SOTEU

12. september 2018

„Ak chceme byť „weltpolitikfähig“, teda schopní vystupovať dôveryhodne na globálnej politickej scéne, musíme zjednodušiť naše rozhodovacie procesy. Práve obsedantná potreba jednotnosti nám totiž bráni v tom, aby sme na globálnej scéne mohli vystupovať dôveryhodne. Európska únia nebola schopná zaujať jednotnú pozíciu k problémom v Juhočínskom mori, neboli sme schopní zaujať jednotnú pozíciu k otázke ľudských práv v Čínskej ľudovej republike a jednotnú pozíciu sa nám nepodarilo zaujať ani v otázke Jeruzalemu. Musíme zjednodušiť naše rozhodovacie procesy, aby Európska únia mohla zaujímať pozície aj na základe hlasovania kvalifikovanou väčšinou. Napriek všeobecne rozšírenému názoru si to nebude vyžadovať žiadne zmeny Zmluvy, pretože článok 31 ods. 3 Lisabonskej zmluvy umožňuje, aby Európska rada jednotne rozhodla o tých oblastiach, v ktorých bude v budúcnosti možné prijímať rozhodnutia kvalifikovanou väčšinou.“

Jean-Claude Juncker, 54. Mníchovská bezpečnostná konferencia, Mníchov, 17. február 2018

V minulosti bolo zaznamenaných mnoho prípadov, keď EÚ postupne prešla od jednotného hlasovania k hlasovaniu kvalifikovanou väčšinou. Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou bolo prvýkrát zavedené Jednotným európskym aktom a dnes predstavuje v rámci rozhodovacích procesov EÚ štandardný spôsob hlasovania. V kontraste s tým je však oblasť spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ, kde je aj naďalej pravidlom hlasovanie na základe jednotnosti, hoci zmluvy umožňujú použiť aj flexibilnejšie formy rozhodovania.

Príklady úspešného pôsobenia EÚ v oblasti zahraničnej politiky

Úloha spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ sa za posledných pár rokov výrazne posilnila. Európska únia sa stáva čoraz významnejším globálnym hráčom a mnohí na celom svete ju považujú za zástancu univerzálnych hodnôt.

Únia sa neustále zasadzuje za mier a prosperitu vo svojom bezprostrednom susedstve aj mimo neho, príkladom čoho je pomoc pri urovnávaní vzťahov medzi Belehradom a Prištinou, reakcia na porušenie medzinárodného práva Ruskou federáciou na východnej Ukrajine či iniciovanie a sprostredkovanie rokovaní o iránskom jadrovom programe.

V čoraz väčšej miere si však uvedomujeme, že náročný medzinárodný kontext, ktorému čelíme, si vyžaduje, aby sme v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky „zaradili vyššiu rýchlosť“.

Účasť vysokej predstaviteľky Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a podpredsedníčky Komisie Frederici Mogheriniovovej na jadrových rokovaníach s Iránom, ktoré sa konali 26. marca až 2. apríla 2015 v Lausanne

Frederica Mogheriniová predsedá dialógu medzi Belehradom a Prištinou, ktorý sa uskutočnil pod záštitou EÚ, jún 2017 — Hashim Thaci, prezident Kosova, Federica Mogheriniová a Aleksandar Vučić, prezident Srbska

Nastal čas, aby EÚ začala plniť svoju globálnu úlohu

Hoci sa úloha SZBP EÚ za posledných pár rokov výrazne posilnila, existuje viacero oblastí, v ktorých by sa mala výrazne posilniť schopnosť EÚ konať. Ide o ochranu a podporu ľudských práv, zavádzanie sankcií EÚ alebo prijímanie pozícií ku kľúčovým regionálnym a geopolitickým otázkam. Na to, aby mohla EÚ rýchlo a primerane reagovať na neustále sa meniace globálne výzvy, potrebuje flexibilnejší a účinnejší mechanizmus rozhodovania. V tomto zmysle vyzýva predseda Juncker Európsku radu, aby využívala existujúce možnosti, ktoré sú stanovené v Zmluve o EÚ, a aby tak vo väčšej miere prijímala rozhodnutia kvalifikovanou väčšinou:

- Článok 31 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii už Rade umožňuje, aby rozhodovala kvalifikovanou väčšinou v určitých vopred stanovených prípadoch.
- Osobitná premostovacia doložka týkajúca sa spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, ktorá je stanovená v článku 31 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii, splnomocňuje Európsku radu, aby ďalej rozšírila hlasovanie kvalifikovanou väčšinou v špecifickej oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, ak sa na tom členské štáty jednomyselne dohodnú.

Európska komisia navrhuje, aby sa obe tieto možnosti podrobnejšie preskúmali. V tejto súvislosti vymedzila tri konkrétne a realistické oblasti, v ktorých by mohlo uplatnenie premostovacej doložky priniesť okamžité výhody, pričom by sa v Únii zachovala kultúra budovania konsenzu.

Prechod od jednomyselného hlasovania k hlasovaniu kvalifikovanou väčšinou v oblasti zahraničnej politiky — TRI OBLASTI

1 POZÍCIE K OTÁZKAM ĽUDSKÝCH PRÁV NA MEDZINÁRODNÝCH FÓRACH, AKO JE RADA OSN PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Politická zhoda v otázke ľudských práv je mimoriadne dôležitá na to, aby si EÚ zachovala svoju mäkkú moc a dôveryhodnosť na medzinárodnej úrovni, a to tak v rámci multilaterálnych organizácií, ako aj mimo nich.

2 ROZHODNUTIA O STANOVENÍ SANKČNÝCH REŽIMOV

Sankčná politika EÚ predstavuje jeden z najmocnejších nástrojov, ktorým EÚ disponuje v oblasti zahraničnej politiky, pretože Únii umožňuje využiť jej značnú ekonomickú silu na presadzovanie jej vonkajších cieľov. Na internej úrovni je jednota EÚ nevyhnutná z hľadiska zachovania rovnakých podmienok na jednotnom trhu, ako aj účinnosti spoločných pravidiel v rámci schengenského priestoru.

3 ROZHODNUTIE O ZAČATÍ ALEBO VYKONÁVANÍ CIVILNÝCH MISIÍ V REAKCII NA KRÍZOVÉ SITUÁCIE V ZAHRANIČÍ

Kedže Európska únia sa usiluje zabezpečiť stabilitu vo svojom susedstve, počet a význam civilných misií sa pravdepodobne zvýši.

Výhody hlasovania kvalifikovanou väčšinou v oblasti zahraničnej politiky

Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou by z Únie vytvorilo silnejšieho, účinnejšieho a dôveryhodnejšieho medzinárodného aktéra, pretože by Únii uľahčilo:

využiť svoj reálny vplyv na medzinárodnej scéne vďaka rozhodným a jednotným pozíciám;

rýchlo a účinne reagovať na výzvy v oblasti zahraničnej politiky, a to tak v rámci jej širšieho susedstva, ako aj mimo neho;

zvýšiť **odolnosť EÚ** vďaka ochrane členských štátov pred cieľným tlakom z tretích krajín, ktoré sa snažia rozdeliť EÚ.

Problémy s jednomyseľným hlasovaním v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky

MEDZINÁRODNÉ ĽUDSKÉ PRÁVA

V júni 2017 nebola EÚ pre potrebu jednomyseľnosti schopná prijať na zasadnutí Rady OSN pre ľudské práva v Ženeve vyhlásenie k otázke dodržiavania ľudských práv v Číne, čo bolo vôbec prvýkrát, keď EÚ nevydala žiadne vyhlásenie na pôde Rady OSN pre ľudské práva.

VYHLÁSENIE EÚ V OBLASTI ZAHRAIČNEJ POLITIKY

V júli 2016 nebola EÚ schopná vyjadriť okamžitú podporu výroku arbitrážneho tribunálu ustanoveného na základe Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve, ktorý tento tribunál vyniesol v otázke Juhočínskeho mora, a to pre námietku niekoľkých členských štátov, ktorá nesúvisela s predmetným výrokom. Až po niekoľkých dňoch intenzívnych rokovaní bolo napokon vyhlásenie s oneskorením odsúhlasené. Európskej únii sa však nepodarilo vyzvať príslušnú stranu na vykonanie tohto výroku.

SANKCIE EÚ

V lete 2017 jednomyseľné hlasovanie zablokovalo prijatie cielených reštriktívnych opatrení EÚ proti Venezuele, ktoré mali byť reakciou na oslabenie demokraticky zvoleného národného zhromaždenia. Opatrenia boli napokon prijaté v novembri 2017, po ďalšom vyostrení situácie. Potreba jednomyseľnosti zároveň prispela k oneskorenému prijatiu dohody o osobách a subjektoch, na ktoré sa majú vzťahovať existujúce sankčné režimy EÚ, resp. zabránila prijatiu takejto dohody.

CIVILNÉ MISIE V RÁMCI SPOLOČNEJ BEZPEČNOSTNEJ A OBRANNEJ POLITIKY

Potreba jednomyseľného hlasovania slúžila v niektorých prípadoch ako nástroj na vyjednávanie. V roku 2018 blokoval jeden z členských štátov predĺženie civilnej misie EÚ v regióne Sahel dovededy, kým ďalší členský štát neupustil od svojich výhrad, ktoré mal v súvislosti s osobitnou misiou do Iraku.

Úrad pre publikácie

Print	ISBN 978-92-79-92024-0	doi:10.2775/76876	NA-03-18-136-SK-C
PDF	ISBN 978-92-79-91987-9	doi:10.2775/905802	NA-03-18-136-SK-N